

การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ ตำบลเวียงชัย

The Competencies Development of Teachers for Small Sized-School in Tambon Iangchai

ภิญญาพัชญ์ กาวินคำ^{*}
Phinyaphat Kawinkham^{*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย 2) ค้นหาสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย และ 3) เพื่อประเมินสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู รวม 27 คน และ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูจำนวน 13 คน จากโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินสมรรถนะตามความเป็นจริงของครู แบบสอบถาม/สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถาม โดยใช้เทคนิควิจัย EDfR (Ethnographic Delphi Future Research) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบสมรรถนะของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ดังนี้

1. สมรรถนะตามความเป็นจริง ประกอบด้วย 12 สมรรถนะย่อย 92 ตัวชี้วัด คือ สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะย่อย 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 7 สมรรถนะย่อย 59 ตัวชี้วัด และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะย่อย 28 ตัวชี้วัด โดยสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะด้านความรู้ คุณลักษณะหรือระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในรายวิชาและเนื้อหาสาระในรายวิชาที่เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .57) สมรรถนะด้านทักษะคุณลักษณะหรือระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .66) และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะหรือระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการปรับตัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 1.34)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{*} Asst. Prof. in Educational Technology, Faculty of Education, Chiangrai Rajabhat University.

^{*} Corresponding author. Tel. 053-776014 E-mail: ed_phinyaphat@crru.ac.th

2. สมรรถนะที่เหมาะสมซึ่งได้มาจากการประชุมระดมสมองผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 14 สมรรถนะย่อย 92 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะย่อย 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 9 สมรรถนะย่อย 59 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะย่อย 28 ตัวชี้วัด

3. สมรรถนะที่เหมาะสมซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 14 สมรรถนะ 99 ตัวชี้วัด คือ สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะย่อย 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 9 สมรรถนะย่อย 68 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะย่อย 26 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were to 1) to study the actual competencies of teachers, 2) to search the proper competencies, and 3) to evaluate the proper competencies of teachers for Small Sized-School in Tambon Wiangchai. This research was conducted by applying mixed research Methodology by both qualitative research and quantitative research. The informants consisted of three groups which were 1) the group who were interviewed and filled in a questionnaire, including 13 experts by purposive selection and 2) the focus group including 27 member of school board and 3) 13 of teachers from Small Sized-School in Tambon Wiangchai. The research instruments were an interview form of structure interview and two questionnaires by using EDFR technique (Ethnographic Delphi Future Research) and evaluation form of teacher's proper competencies. The data were analyzed by statistics descriptive, median, interquartile range, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows:

1. The actual competencies of teachers consisted of 12 competencies 92 indicators included 1 competency 5 indicators of knowledge, 7 competencies 59 indicators of skill and 4 competencies 28 indicators of attributes. The actual competencies of teachers was at a high level ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .83). Considering each aspect it was found that, knowledge competency; attributes or behaviors in knowledge of the content of the course and its contents had the highest mean ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .57), skill competency; attributes or behaviors in language and communication skills had the highest mean ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .66), and attributes competency; attributes or behaviors in adaptive skills had the highest mean ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 1.34).

2. The proper competencies for teachers derived from brainstorming sessions consisted of 14 competencies (92 indicators) included 1 competency 5 indicators of knowledge, 9 competencies 59 indicators of skill and 4 competencies 28 indicators of attributes.

3. The proper competencies of teachers based on expert analysis consists of 14 competencies 99 indicators included 1 competency 4 indicators of knowledge, 9 competencies 68 indicators of skills and 4 competencies 26 indicators of attributes.

Keywords: Teacher's Competencies, Small Sized-School

ความสำคัญของปัญหา

จากผลการติดตามและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับและประเภทต่างๆ ที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาในด้านคุณภาพมากที่สุด เห็นได้จากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เมื่อปี 2544-2548 พบว่า สถานศึกษานขนาดเล็กร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับคุณภาพต่ำที่สุด จำนวน 5 มาตรฐาน (ยกเว้น มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2550: 86) นอกจากนี้ โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาดำ กล่าวคือ โรงเรียนขนาดเล็กมีการลงทุนทางการศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ในทุกด้าน ทั้งการใช้ครู อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ สื่อ อุปกรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 20) ในขณะเดียวกัน การดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างๆ เช่น ขาดแคลนครูและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูขาดทักษะการสอนเด็กที่มีหลายกลุ่มอายุในห้องเดียวกัน กระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถจัดได้เต็มรูปแบบ งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค และครู ผู้บริหารโรงเรียนขาดขวัญและกำลังใจ เป็นต้น ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร และนำไปสู่ความสูญเปล่าทางการศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ในปี 2556 ที่มีจำนวนเด็กนักเรียนน้อยกว่า 60 คน รวม 24 โรงเรียน โดยในจำนวนนี้มีโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านปาง โรงเรียนบ้านศรีเวียง และโรงเรียนบ้านร่องบัวลอย โรงเรียนในหมู่บ้านบ้านร่องบัวลอย มีจำนวนนักเรียนรวมกัน 122 คน ผู้บริหาร 3 คน ครู 15 คน รวมทั้งหมด 18 คน คิดเป็นสัดส่วน ครู 1 คน ต่อนักเรียน 6.7 คน สาเหตุที่มีนักเรียนในโรงเรียนจำนวนน้อย เนื่องจากค่านิยมของผู้ปกครองในหมู่บ้านนิยมนำนักเรียนไปเรียนโรงเรียนในเมือง เพราะคิดว่าโรงเรียนในเมืองสามารถทำให้นักเรียนได้รับความรู้และสามารถพัฒนาทักษะทางด้านต่างๆ มากกว่าโรงเรียนในหมู่บ้าน ประกอบกับครูผู้สอนในโรงเรียนมีจำนวนน้อย นักเรียนที่เรียนในแต่ละระดับชั้นมีไม่มากแต่มีหลายระดับชั้น จึงทำให้มีครูสอนไม่ครบชั้น ครูหนึ่งคนต้องสอนหลายวิชา ซึ่งอาจจะทำให้ครูเกิดความเหนื่อยล้า ประสิทธิภาพการสอนลดลง กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่หลากหลาย จึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่กระตือรือร้นในการเรียน และไม่สนใจเรียน เป็นผลให้พัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ไม่ครบทุกทักษะ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ได้ดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ พัฒนาคุณภาพโรงเรียนเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย โดยการหมุนเวียนครูสำหรับการสอน และการเคลื่อนย้ายนักเรียน โดยทุกโรงเรียนเปิดสอนในระดับปฐมวัย 1 และ 2 รับผิดชอบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในเขตบริการของตนเอง ส่วนการจัดการศึกษาให้กับชั้นประถมศึกษา แบ่งความรับผิดชอบ ดังนี้ โรงเรียนบ้านปางรับผิดชอบ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนบ้านศรีเวียงรับผิดชอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และโรงเรียนบ้านร่องบัวลอยรับผิดชอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยที่ทางโรงเรียนสนับสนุนเงินค่าพาหนะรับส่งพานักเรียนไปยังโรงเรียนตามระดับชั้นของตน ผลจากการจัดการศึกษาแบบเรียนเวียนศูนย์นี้ สามารถเพิ่มค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนให้สูงขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

ปัญหาในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก บางส่วนสาเหตุของปัญหาเกิดขึ้นจากตัวบุคลากรที่ปฏิบัติงานสอน ต้องรับผิดชอบภาระงานสอนหลายสาระ คละชั้นเรียน รับผิดชอบงานบริหารโรงเรียน เช่น พัสดุ-การเงิน อนามัย ต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ประสานสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้น ดังนั้นครูในโรงเรียนขนาดเล็กจึงมีบทบาท

ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของภารกิจของสถานศึกษา ส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของข้าราชการครู และบุคลากรในสถานศึกษาที่ต้องมุ่งทำงานโดยคำนึงถึงผลลัพธ์เป็นหลัก สิ่งสำคัญคือสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์กรและบุคลากรเพื่อให้สามารถรองรับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่เกิดขึ้น รูปแบบการทำงานภาพลักษณ์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนไป โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนส่วนรวม และให้เกิดความเชื่อมั่นที่ว่าศักยภาพของตนเป็นสิ่งที่มีความยั่งยืน อีกทั้งศักยภาพนี้ก็จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นไปในทางกลับกันหากมองอีกมุมหนึ่งนั้น จะพบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยนี้ เป็นครูที่มีประสิทธิภาพมีสมรรถนะแตกต่างจากครูในโรงเรียนปกติ ดังจะเห็นได้จากว่าทั้งที่มีข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการบุคลากรและงบประมาณ แต่ก็ยังสามารถจัดการเรียนการสอนจนนักเรียนมีคะแนนจากผลการสอบในโครงการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ (NT) ปีการศึกษา 2558 ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านปางมีคะแนนสูงที่สุดในระดับชั้น ป.3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

การพัฒนาบุคลากรที่เป็นระบบและต่อเนื่องมุ่งเน้นการกำหนดมาตรฐานความสามารถแต่ละตำแหน่งโดยมีที่มาจากพื้นฐานความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) คุณลักษณะส่วนบุคคล (trait) ซึ่งส่งผลให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจะต้องมีเครื่องมือที่สามารถแปรกลยุทธ์ขององค์กรไปสู่การบริหารงานบุคคลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นระบบการสรรหา และคัดเลือก การพัฒนาบุคลากร การวัดและประเมินศักยภาพ การวางแผนอาชีพ เป็นต้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนด สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับระบบการบริหารงานบุคคลให้มีทิศทางที่ชัดเจน การพัฒนาบุคลากรจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีความสามารถตรงตามที่ต้องการ โดยมุ่งเน้นคุณลักษณะที่สนับสนุนต่อความสำเร็จของสถานศึกษา และคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของงาน ในปัจจุบันก็ยังไม่มียุติที่ระบุสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่ตามความเป็นจริง และค้นหาสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย จังหวัดเชียงราย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 รวมทั้งสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกผู้มีสมรรถนะที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้ฝึกอบรมครูโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาอย่างครบถ้วน อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ครูนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะหลักที่จำเป็นตามมาตรฐานวิชาชีพครูในการปฏิบัติงานต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย
2. เพื่อค้นหาสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย
3. เพื่อประเมินสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา หรือตัวแปร

ในการศึกษานี้ศึกษาเฉพาะสมรรถนะตามความเป็นจริง และสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

2. ขอบเขตด้านประชากร

1. ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ปีการศึกษา 2558 คือ โรงเรียนบ้านปางโรงเรียนบ้านศรีเวียง และโรงเรียนร่องบัวลอย จำนวน 13 คน

2. กรรมการสถานศึกษา ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านปาง โรงเรียนบ้านศรีเวียง และโรงเรียนร่องบัวลอย จำนวน 27 คน

3. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือโท เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก และกำหนดผู้ให้ข้อมูลจากหลายสาขา ดังนี้ ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1, ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1, ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1, อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาว่าครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย มีสมรรถนะตามความเป็นจริงเป็นอย่างไร และค้นหาว่าสมรรถนะที่เหมาะสมสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยควรมีอะไรบ้าง มีกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

1. กรอบของสมรรถนะ ได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์สมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออก 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ วัดสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. สมรรถนะที่เหมาะสม ได้มาโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ประเมินสมรรถนะตามความเป็นจริงของครู โดยทำการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ สภาพ บริบท การจัดการเรียนการสอน การบริหารงาน และข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะ จากเอกสารตำราวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัยบทความวิชาการ และจาก 3 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ

กำหนดสมรรถนะของครูไทย ได้แก่ หน่วยงานที่ 1 สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาสำหรับผู้ที่เข้าสู่วิชาชีพครู หน่วยงานที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของผู้สอนในหน่วยงานการศึกษาสายงานสอน และหน่วยงานที่ 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยสถาบันพัฒนา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สค.บศ.) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยการตีความ (Interpretation) เพื่อรวบรวมและสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับสมรรถนะ และรายการของสมรรถนะย่อยและตัวชี้วัด

นำสมรรถนะที่สังเคราะห์ได้มาสร้างเป็นแบบประเมินสมรรถนะตามความเป็นจริงของครู เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามถึงคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่มีหรือปฏิบัติ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าความเชื่อมั่น .99 ประชากร คือ ครูทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนบ้านโป่ง บ้านศรีเวียง และบ้านร่องบัวลอย จำนวน 13 คน

ระยะที่ 2 ค้นหาสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้การประชุมระดมสมอง ผู้ที่เกี่ยวข้องคือคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านโป่ง บ้านร่องบัวลอย และบ้านศรีเวียง ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชนผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประชุมระดมสมอง เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เป็นลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสมรรถนะที่เหมาะสม 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่สนับสนุนการดำเนินงานตามลักษณะงานและภารกิจของโรงเรียนขนาดเล็ก ตอนที่ 3 สอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะครูที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากระยะที่ 1

ระยะที่ 3 ประเมินสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้วิธีการวิจัยแบบเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

สัมภาษณ์ รอบ 1 โดยนำตัวแบบสมรรถนะที่ได้จากระยะที่ 2 จัดทำกรอบการสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็น เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เป็นลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิด เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้นำ ทั้งอนาคตภาพด้านที่ดี, อนาคตภาพด้านที่ไม่ดี และอนาคตที่คาดว่าจะมีโอกาสดังเกิดขึ้นจริงหรือที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ตามลำดับ โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่ 1-3 ชั่วโมง

สอบถามรอบ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งเป็นเทคนิคการสร้างเครื่องมือโดยเทคนิคเดลฟาย โดยวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้วิจัยใช้กรอบความคิดสมรรถนะครูด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดที่เหมือน และแตกต่าง ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

สอบถามรอบ 3 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวม ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของกลุ่ม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้

ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาให้คำตอบใหม่ หรือเป็นการยืนยันคำตอบเดิมที่ได้ให้ไว้ในรอบแรก แบบสอบถามส่งด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากวิเคราะห์แบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนด และสร้างแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามจากขั้นตอนที่ 3 แสดงค่าสถิติได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) พร้อมกับคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และส่งด้วยตนเอง

วิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด เป็นการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามในรอบ 3 เพื่อหาแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด และมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปเป็นสมรรถนะที่เหมาะสมของครูในโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย กำหนดเกณฑ์การพิจารณาว่าข้อความนั้นต้องมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.50 เท่านั้น ส่วนข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นสมรรถนะที่เหมาะสมในระดับที่ต่ำกว่าระดับมากหรือเป็นข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันจะถูกตัดทิ้งไป ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์ถือว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นตัวชี้วัดของสมรรถนะที่เหมาะสมสำหรับครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินสมรรถนะตามความเป็นจริงของครู

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ เอกสารในประเด็นเกี่ยวกับสมรรถนะและรูปแบบสมรรถนะสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสภาพปัจจุบัน สามารถสังเคราะห์สมรรถนะของครูที่กำหนดในสภาพปัจจุบัน โดยจัดเป็นกลุ่มของสมรรถนะในด้านต่างๆ ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ได้ทั้งหมด 12 สมรรถนะ 92 ตัวชี้วัด คือ สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะย่อย 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 7 สมรรถนะย่อย 59 ตัวชี้วัด และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะย่อย 28 ตัวชี้วัด

จากนั้นผู้วิจัยนำรายการสมรรถนะ พฤติกรรม/ตัวบ่งชี้ ไปสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปสอบถามสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประชากร คือ ครูทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนบ้านปาง บ้านศรีเวียง และบ้านร่องบัวลอย จำนวน 13 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ในจำนวนครูทั้งหมด 13 คน มีเพศชาย 4 คน เพศหญิง 9 คน ทุกคนอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุราชการระหว่าง 32 ถึง 41 ปี โดยน้อยที่สุดคือ 32 ปี มี 1 คน มากที่สุด 41 ปี มี 1 คน ตำแหน่งครู คศ.2 มีจำนวน 2 คน และที่เหลือ 11 คนดำรงตำแหน่งครู คศ.3 เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ถนัดหรือเชี่ยวชาญที่สุด พบว่ามีครู 6 คนที่ถนัดสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาไม่มีครูที่ถนัดหรือเชี่ยวชาญสาระนี้

จากการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยในภาพรวม พบว่า สมรรถนะตามความเป็นจริงของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะด้านความรู้ คุณลักษณะหรือระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในรายวิชาและเนื้อหาสาระในรายวิชาที่เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .57) สมรรถนะด้านทักษะคุณลักษณะ

หรือระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.81$, S.D.=.66) และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะหรือระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการปรับตัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 1.34)

ตอนที่ 2 ผลการค้นหสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย

จากการประชุมระดมสมอง เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะที่เหมาะสมกับครูในโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยตามแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยปรับปรุงพัฒนาขึ้น เป็นลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งแบบสอบถามนี้จะใช้ในการระดมสมองคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านปางบ้านร่องบัวลอย และบ้านศรีเวียง รวมจำนวน 27 คน เพื่อค้นหสมรรถนะที่เหมาะสมของครูโรงเรียนขนาดเล็ก กรอบแนวคิดของแบบสอบถาม เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูที่สนับสนุนการดำเนินงานตามลักษณะงานและภารกิจของโรงเรียนขนาดเล็ก 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

ผลการประชุมระดมสมอง ได้ตัวแบบสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย รวม 14 สมรรถนะ 92 ตัวชี้วัด ดังนี้ สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะย่อย 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 9 สมรรถนะย่อย 59 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะย่อย 28 ตัวชี้วัด

ตอนที่ 3 ผลการประเมินสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จากการเก็บข้อมูลรอบที่หนึ่งสามารถสังเคราะห์สมรรถนะของครู โดยจัดเป็นกลุ่มของสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ได้เป็นสมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สรุป ได้ 14 สมรรถนะย่อย 99 ตัวชี้วัด ดังนี้ สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะย่อย 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 9 สมรรถนะย่อย 68 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะย่อย 26 ตัวชี้วัด

จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูลรอบที่สอง สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งหมด 13 คน นั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญเพศชาย คือ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23 เพศหญิง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 30.76 ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาระหว่าง 20 ปี-29 ปี คือ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.18 และส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94

และในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่สองและรอบที่สามนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลคัดเลือกตัวชี้วัดของสมรรถนะที่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา คือ เป็นตัวชี้วัดที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 พบว่าไม่ตัดทิ้งคงไว้ทุกตัว ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์ถือว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นตัวชี้วัดของสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ประกอบด้วย 14 สมรรถนะย่อย 99 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้ มี 1 สมรรถนะย่อย รวม 5 ตัวชี้วัด

1.1 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในรายวิชาที่และเนื้อหาสาระในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง มี 5 ตัวชี้วัด

2. สมรรถนะด้านทักษะ มี 9 สมรรถนะย่อย รวม 68 ตัวชี้วัด
 - 2.1 ทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร มี 4 ตัวชี้วัด
 - 2.2 ทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 8 ตัวชี้วัด
 - 2.3 ทักษะการจัดการเรียนรู้
 - 2.3.1 ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 13 ตัวชี้วัด
 - 2.3.2 ทักษะการพัฒนาหลักสูตร มี 6 ตัวชี้วัด
 - 2.3.3 ทักษะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มี 7 ตัวชี้วัด
 - 2.3.4 ทักษะการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน มี 12 ตัวชี้วัด
 - 2.3.5 ทักษะด้านการวัดและการประเมินผล มี 4 ตัวชี้วัด
 - 2.4 ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยการศึกษา มี 4 ตัวชี้วัด
 - 2.5 ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มี 10 ตัวชี้วัด
3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มี 4 สมรรถนะย่อย รวม 26 ตัวชี้วัด
 - 3.1 คุณลักษณะความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มี 6 ตัวชี้วัด
 - 3.2 ทักษะการบริหารจัดการและการพัฒนาตนเอง มี 8 ตัวชี้วัด
 - 3.3 ทักษะการปรับตัว มี 4 ตัวชี้วัด
 - 3.4 คุณลักษณะความเป็นผู้มีจิตวิทยาสำหรับครู มี 8 ตัวชี้วัด

อภิปรายผล

การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามี 3 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดสมรรถนะของครูไทย ได้แก่

หน่วยงานที่ 1 สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาสำหรับผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครู

หน่วยงานที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของผู้สอนในหน่วยงานการศึกษาสายงานสอน

หน่วยงานที่ 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยสถาบันพัฒนา ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา (สค.บศ.) ซึ่งเป็นผู้จัดทำแบบประเมินสมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ประเมินตนเองเป็นรายบุคคล รวมทั้งให้ผู้บังคับบัญชาระดับใกล้ชิดประเมิน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง ในเรื่องของการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคล

และจากการวิเคราะห์หีบหบาทของแต่ละหน่วยงาน พบว่า สมรรถนะตามข้อบังคับคุรุสภา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556: 3) เพื่อเป็นเกณฑ์ให้ผู้ที่ต้องการประกอบวิชาชีพครูต้องมีคุณสมบัติครบตามกำหนดไว้ในข้อบังคับ ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรองโดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังนั้นผู้จึงเป็นเกณฑ์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงและมีผลบังคับใช้

กับหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตทางการศึกษา เพื่อให้การผลิตบัณฑิตสายการสอนมีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน และผู้ประกอบการวิชาชีพครู

สมรรถนะครูของสำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 25) เป้าหมายการใช้ ประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกรอบการพัฒนาสมรรถนะครูรายบุคคลตามนโยบายพัฒนาครู ทั้งระบบ โดยสำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (<http://hrd.obec.go.th/data/about.PDF>, 2559)

1. จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย วางแผน กลยุทธ์ ประสานการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณการพัฒนาครู และบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 2. ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานและ จรรยาบรรณวิชาชีพ
 3. พัฒนาและสร้างระบบเครือข่าย การพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 4. ศึกษาส่งเสริมการวิจัยเพื่อการพัฒนา ค้นคว้า วิจัย และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาครู และบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 5. ติดตามประเมินผลและรายงานผลการพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- สมรรถนะที่กำหนดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของผู้สอนในหน่วยงานการศึกษาสายงานสอน เป็นการกำหนดสมรรถนะเพื่อการแยกประเภทครู กำหนดภาระงานของครู และเพื่อพัฒนาวิทยฐานะครู เข้าตำแหน่งต่าง ๆ

ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับสมรรถนะและรูปแบบสมรรถนะสำหรับครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามสภาพปัจจุบันซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ แต่เมื่อวิเคราะห์รายการสมรรถนะ สำหรับครูที่กำหนดตามสภาพปัจจุบันแล้ว พบว่า สมรรถนะสำหรับครูดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสภาพ ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย เนื่องจากเป็นสมรรถนะรวมของครูผู้สอนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ทำการกำหนดสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนขนาดเล็กโดยตรง ผู้วิจัย จึงทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา สมรรถนะของโรงเรียนหรือครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555, 44) พบว่าสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงรายต้องการพัฒนาสูงสุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตรรองลงมาคือการวิจัยการศึกษา ในปัจจุบันโรงเรียน จะต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาใช้เองในโรงเรียนชั้นครูทุกคนจะต้องมีความรู้ ความสามารถวิเคราะห์การสร้างประเมินและปรับปรุงหลักสูตรส่วนในเรื่องของการวิจัยการศึกษานั้นก็เป็น สิ่งจำเป็นสำหรับใช้ในการค้นหาความจริงในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนหรือค้นหาองค์ความรู้ เทคนิควิธีการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น ผู้วิจัยจึงทำการสังเคราะห์สมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้เป็นกลุ่มของสมรรถนะในด้านต่างๆ ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ได้ทั้งหมด 12 สมรรถนะ 92 ตัวชี้วัด คือ สมรรถนะด้านความรู้ จำนวน 1 สมรรถนะ 5 ตัวชี้วัด สมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 7 สมรรถนะ 59 ตัวชี้วัด และสมรรถนะด้าน คุณลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 4 สมรรถนะ 28 ตัวชี้วัด

การประเมินสมรรถนะตามความเป็นจริงของครู

เป็นการประเมินสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ประชากร คือ ครูทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนบ้านปาง บ้านศรีเวียง และบ้านร่องบัวลอย จำนวน 13 คน ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น พบว่า ในภาพรวมสมรรถนะตามความเป็นจริงของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยอยู่ในระดับมาก โดยที่สมรรถนะด้านความรู้ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในรายวิชาที่และเนื้อหาสาระในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของครูที่พบว่าครูทั้ง 13 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สูง มีอายุราชการระหว่าง 32 ถึง 41 ปี ดำรงตำแหน่งครู คศ.2 มีจำนวน 2 คน และที่เหลือ 11 คนดำรงตำแหน่งครู คศ.3 ซึ่งหมายความว่า ครูเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ตนเองสำเร็จการศึกษาและทำการสอนเป็นอย่างดี

ในด้านสมรรถนะด้านทักษะนั้น ครูมีทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะสามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่านและเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมายถูกต้อง ตรงประเด็น ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ว่า มีครู 6 คนที่ถนัดสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงทำให้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้านนี้สูงที่สุด

ด้านทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีความสามารถในการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาของไทยในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและเหมาะสมผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงที่สุดในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติของครูที่นำเอาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนไกลกังวล มาประยุกต์สอนในชั้นเรียนของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นในการระดมสมองว่า

“...แต่ทุกวันนี้ก็สอนตามไกลกังวล ไกลกังวลเนียเค้าโอเคอยู่แล้ว รู้สึกว่าสอนมาสองปีเนี่ยที่สอบศูนย์กลาง ป.3 คณิตเนี่ยก็สูงอยู่นะคะ เกินห้าสิบขึ้น อีกคนหกสิบกว่า คณิตศาสตร์ห้าสิบเจ็ด ...ปีก่อนเนี่ยเราไม่ได้เรียนตามไกลกังวลเนี่ย สิบกว่าๆ... สอนตามไกลกังวลเนี่ยแหละดีที่สุดเลย ตัวชีวิตเขาครบเป๊ะเลย และเราก็ได้เสริมเด็กๆ ถูกมัย ถ้าเด็กเรียนจากไกลกังวลจากอาจารย์ที่เก่งเฉพาะด้านนั้นแล้ว พอเสร็จแล้วเราก็จะมาเสริมตรงที่ไม่ได้ มาสรุปให้เขา เขาก็จะเข้าใจได้ดีกว่าที่ครูคนเดียวสอนทุกวิชา...”

สมรรถนะด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายการมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเป็นกลุ่มและรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูงที่สุดในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงของโรงเรียน ในประเด็นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล เนื่องจากจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนน้อยมาก คือ โรงเรียนบ้านปางมีนักเรียน 17 คน บ้านศรีเวียง 38 คน และบ้านร่องบัวลอย 11 คน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนครูจึงสามารถจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลได้อย่างเต็มที่ ส่งผลไปถึงคุณภาพของการศึกษาตามไปด้วย ดังกล่าวว่า

“... ตอนเนี้่เด็ก ป.1 ของเราก็มีแค่ 2 คนนะคะ ซึ่งก็อ่านได้หมดแล้วนะคะ อ่านได้เก่งกว่าที่อื่น และ ป.2 ที่มาจากโรงเรียนบ้านปางปีที่แล้ว ก็อ่านได้ทุกคน...”

“... เด็กที่สอนอยู่ ก็เป็นเด็กพมานะคะ พอเราเรียนได้สักเดือนหนึ่ง แบบทดสอบจากส่วนกลางก็มาแล้ว ก็จะสอนแบบไม่มีตัวสะกดก่อน เด็กก็อ่านได้ เด็กมีความพร้อม ก็อย่างที่ว่ากันนะคะ ว่าจับมือเขียนก็ได้ ดิฉันก็จะเอามานั่งข้างๆ เอ้า คนนี้อ่าน คนนั้นอ่าน จะพยายามให้อ่านออกเขียนได้ เด็กก็พร้อมก็อ่านออกเขียนได้ ...”

“... ต้องขึ้นชมเด็กโรงเรียนบ้านปง ที่สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ... โอนิตที่วัดจากเด็กที่เรียน ป.6 ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านปง เขาสามารถรักษาค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในเขตพื้นที่ของเรา ในเขตของเรามี 106 โรงเรียน โรงเรียนบ้านปงเป็นที่ 1 นะ ค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นที่ 1 ไม่ใช่ว่าเด็กเราไม่เก่งนะ เด็กบ้านเรานะเก่ง ได้เป็นแชมป์ของเขต 3 ปีซ้อน ...”

สมรรถนะรองลงมาของด้านนี้คือมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับการสะท้อนการปฏิบัติเช่นกัน คือ

“...ให้ความเห็นนะคะว่า ถ้าเราแยกแล้วจะมีบูรณาการไปทำไป บูรณาการระหว่างสาระ ถ้าเราแยกเด็กต่อไปก็จะมีบูรณาการให้มาสอนรวมอีกล่ะ... ต้องเอาแบบนี้เด็กจะเอามาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ ถ้าไม่มันแยกเป็นส่วนๆ ส่วนนี้ไม่ใช่ของเทอมนี้เพราะเวลาเราบูรณาการเนื้อหาอันนั้นดีไหม เนื้อหานี้ดีไหม เอามาจูนกัน เอามาเชื่อมโยงกัน ชิ้นงานจะได้ไม่ต้องซ้ำซ้อน ถ้าเอามาแยก ชิ้นงานอันนั้นก็ซ้ำ อันนี้ก็ซ้ำ คนนี้ก็สั่ง คนนั้นก็มาสั่ง มันเป็นปัญหาถ้าแยก แต่ถ้าแยกเอกก็หนัก คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ ตรวจงานเยอะ แต่ถ้าเด็กน้อย สอนแบบแยกเอก แล้วหมუნกับเด็กอายุน้อย จะมีปัญหาก็คือเด็กทำงานไม่เสร็จในชั่วโมง เขียนไม่ได้ มันหมดชั่วโมงละ อ้าวหมด ครูคนนี้เข้า โอ๊ยๆ มาอีกละๆ อย่างเนี่ยมันจะสับสน...แต่ถ้าครูคนเดียวสอนเนี่ยมันสามารถเปลี่ยนเวลาได้ ครูแบ่งให้เธออีกหน่อยอย่างเนี่ย ครูประจำทุกอย่างจะดีกว่าเพราะว่า ถ้าไม่ได้จะรู้ว่า อ้อ คนนี้ยังไม่ได้นะ กลับมาได้ แต่ถ้าครูเปลี่ยนไป คนนั้นก็ไปข้างหน้าเรื่อย ๆ มันจะมีปัญหากับเด็ก...”

“... คือจริงๆ ถ้าจะได้ผลจริงๆ คือแบบบูรณาการ คือสอนได้ บูรณาการเชื่อมมาหาวิชานั้นได้...”

การประเมินสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย

การประเมินสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDJR (Ethnographic Delphi Future Research) ถือว่าเป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายและความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยอนาคตมากที่สุดวิธีหนึ่งในปัจจุบัน เพราะเป็นเทคนิคการวิจัยที่รวมเอาจุดเด่นหรือข้อดีของเทคนิค EFR (Ethnographic Futures Research) และ Delphi เข้าด้วยกัน สอดคล้องกับบทความของนักวิชาการ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2530: 46-47 อ้างถึงใน กมลชนก ภาคภูมิ, 2556) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มพัฒนาเทคนิคการวิจัยแบบ EDJR นี้ว่า การรวมข้อดีทั้งสองเทคนิคช่วยแก้จุดอ่อนของแต่ละเทคนิคได้เป็นอย่างดี โดยหลักการแล้วเทคนิค EDJR เป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิค EFR กับ Delphi เข้าด้วยกันขั้นตอนต่างๆ ของ EDJR คล้ายๆ กับ Delphi เพียงแต่ได้มีการปรับปรุงวิธีให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมมากขึ้น โดยในรอบแรกของการวิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบ EFR ที่ปรับปรุงแล้วหลังจากการสัมภาษณ์ในรอบแรก แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาภิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วสร้างเป็นเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตามรูปแบบของ Delphi เพื่อที่จะทำการกรองความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาฉันทมติอีกสองรอบ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากและมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อสรุปเขียนเป็นอนาคตภาพ

ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า สมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ประกอบด้วย สมรรถนะที่จัดเป็นกลุ่มๆ ได้ทั้งหมด ประกอบด้วย 14 สมรรถนะย่อย 99 ตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกตัวชี้วัด

ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นสมรรถนะที่ครูจำเป็นต้องมีในระดับมากถึงมากที่สุด และเป็นตัวชี้วัดที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเท่านั้น คือกำหนดเกณฑ์การพิจารณาว่า ตัวชี้วัดนั้นต้องมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.50 เท่านั้น ทำให้เชื่อมั่นได้ว่า สมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยที่ประเมินนี้ สามารถใช้เป็นรูปแบบสมรรถนะให้กับครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัย ในการพัฒนาสมรรถนะตนเองให้มีความพร้อมได้เป็นอย่างดีและมีคุณภาพ

และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของสมรรถนะเป็นกลุ่มๆ แล้ว ได้เป็นสมรรถนะเป็นกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม คือ สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ สมรรถนะย่อย 14 สมรรถนะ โดยมีตัวชี้วัดของสมรรถนะรวมทั้งหมด 99 ตัวชี้วัด

สมรรถนะด้านความรู้ ครอบคลุมถึงข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรม สัมมนา หรือการศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้รู้ ตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงการคลังได้กล่าวว่า (2553: 6) ความรู้คือ ข้อมูลที่บุคคลมีในสาขาต่างๆ เช่นเดียวกันกับที่ Spencer and Spencer (1993: 11) กล่าวถึงความรู้ว่าเป็นขอบเขตของข้อมูลหรือเนื้อหาเฉพาะด้านที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งครอบครองอยู่ เช่นเดียวกันกับ McClelland (1993) ที่กล่าวถึงความรู้ว่าหมายถึงความรู้เฉพาะด้านของบุคคล เช่น ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านบริหาร การศึกษา

สมรรถนะด้านทักษะ ผู้วิจัยกำหนดกรอบสมรรถนะด้านนี้ให้ครอบคลุมถึง การกระทำ เป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้น โดยจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมา เป็นการต่อยอดจากความรู้แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ McClelland (1993) ที่กล่าวถึงทักษะว่า หมายถึงสิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติจนชำนาญ โดยผู้วิจัยสังเคราะห์สมรรถนะด้านทักษะ ได้เป็น ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการพัฒนาหลักสูตร ทักษะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ทักษะการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ทักษะด้านการวัดและการประเมินผล ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยการศึกษา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทักษะเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา ภูวนารถนุรักษ์ (2552: 69-79) ได้สังเคราะห์สมรรถนะครูไทยได้ 13 ด้าน คือ ความรู้และการสื่อสาร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดและประเมินผล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จิตวิทยาสำหรับครู การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเองวิชาชีพและพัฒนาครู และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ เช่นเดียวกันกับที่ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ได้สังเคราะห์สมรรถนะครูไทยไว้ 16 สมรรถนะ คือ ความรู้ การสื่อสารและการใช้ภาษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการชั้นเรียน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา การวัดและการประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จิตวิทยาสำหรับครู การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์

สมรรถนะด้านคุณลักษณะ หมายถึง การกระทำ เป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้น โดยจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมาเป็นการต่อยอดจากความรู้แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ Spencer and Spencer (1993: 11) กล่าวถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลว่าเป็นคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคลรวมถึงการตอบสนองของบุคคลต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เผชิญ และเช่นเดียวกันกับที่ McClelland

(1993) กล่าวว่า บุคลิกประจำตัวบุคคล (Trait) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลผู้นั้นเป็นคนที่น่าเชื่อถือไว้วางใจได้มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สมรรถนะด้านนี้ได้ คุณลักษณะความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ทักษะการบริหารจัดการและการพัฒนาตนเอง ทักษะการปรับตัว และคุณลักษณะความเป็นผู้มีจิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา ภูวนารณรักษ์ (2552: 69–79) พิมพ์พันธ์ ฉะเชษฐ และพรทิพย์ แข็งขัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ดังกล่าวข้างต้น

สำหรับประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับรายการของสมรรถนะ พฤติกรรม/ตัวบ่งชี้ ที่น่าสนใจมีดังนี้ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าถึงสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยได้ทำการสังเคราะห์พฤติกรรม/ตัวบ่งชี้ที่น่าสนใจคือ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละอายุ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่แบ่งชั้น มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการใช้ ICT มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสมรรถนะและพฤติกรรม/ตัวบ่งชี้เหล่านี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 ท่าน และถูกคัดเลือกให้เป็นสมรรถนะที่เหมาะสมกับครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยด้วยเช่นกัน

ในประเด็นของครูในโรงเรียนขนาดเล็กควรมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละอายุ และหรือมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่แบ่งชั้นนั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอรูปแบบแนวดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปีการศึกษา 2557) ได้กล่าวถึงการนำนวัตกรรมด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานคือ การจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูผู้สอนไม่ครบชั้นได้ในระดับหนึ่ง โดยปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ จัดชั้นเรียนแบบคละอายุ การรวมชั้นเรียนที่อายุใกล้เคียงกัน มีลักษณะเป็นช่วงชั้น มีการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สรุปความรู้และสร้างองค์ความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ตลอดปี ประมวลการสอน และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบช่วงชั้นตลอดปี จัดห้องเรียนเป็นช่วงชั้นเป็นหลัก ใช้ครูปฏิบัติการสอน 1-2 คน ต่อ 1 ช่วงชั้น ปรับปรุงพัฒนาอาคารเรียน ห้องเรียนและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวใหม่ โดยห้องมีขนาดประมาณ 2 ห้องเรียนต่อหนึ่งช่วงชั้น มีมุมต่างๆ มุมหนังสือ เกม เพื่อเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี เทป เครื่องเสียง อยู่ประจำศูนย์ฯ จัดหาหนังสือในห้องสมุดให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ซึ่ง สุวิทย์ ยอดสละ (2554) ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเรียนแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของความขาดแคลนในโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถพัฒนาองค์ความรู้ของครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ในประเด็นของครูในโรงเรียนขนาดเล็กควรมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการใช้ ICT มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการหลายท่าน เช่น จารุวรรณ นาคัน และนภดล เจนอักษร (2556) ได้ศึกษาสังเคราะห์นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า การใช้เทคโนโลยี สื่อ ICT และนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นรูปแบบหนึ่งของนวัตกรรมการบริหารโรงเรียน

ขนาดเล็ก โดยในด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นวัตกรรมที่ถูกเลือกมากที่สุด คือ นวัตกรรมที่ 28 การใช้เทคโนโลยี สื่อ ICT และนวัตกรรมทางการศึกษา และในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรมที่ถูกเลือกมากที่สุด คือ นวัตกรรมที่ 29 การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และสุรศักดิ์ ปาเฮ (2559) ได้กล่าวถึงการเรียนทางไกล (Distance Learning) ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดระบบการเรียนการสอนโดยเฉพาะการเรียนในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันที่มีพัฒนาการในการสร้างระบบการสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนำเอาระบบการเรียนการสอนทางไกลมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก น่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กของไทยได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาสามารถนำสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็กเขตพื้นที่ตำบลเวียงชัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสมรรถนะครู ประกอบการตัดสินใจเพื่อพิจารณาความดีความชอบ การผ่าน/ไม่ผ่าน ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในสังกัดโดยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น การประเมินโดยเพื่อนครู การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา
2. สถานศึกษาสามารถนำสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครู เพื่อให้ครูมีความสามารถอย่างรอบด้าน โดยพิจารณาถึงความต้องการจำเป็นของลำดับการพัฒนา ก่อนหลังของรายการสมรรถนะแต่ละด้าน และพิจารณาถึงจำนวนงบประมาณด้วย
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำสมรรถนะนี้ไปบริหารจัดการ ใช้ในการคัดเลือก พัฒนาครูที่เหมาะสมที่จะเข้าสู่โรงเรียนขนาดเล็กได้
4. ครูในโรงเรียนขนาดเล็กสามารถนำสมรรถนะนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของครู เพื่อให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่อื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ระเบียบวิธีอื่นๆ เช่น การวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็ก
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้ภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็กประสบความสำเร็จ
5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทาง หรือ รูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็ก
6. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ภาคภูมิ. (2556). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. ปรินญาปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จารุวรรณ นาคัน และนภดล เจนอักษร. (2556). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วารสารวิชาการ *Veridian E-Journal*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2556) : 729-746.
- วนิดา ภูวนาทนุรักษ์. (2550). สมรรถนะครูไทย. วารสารรามคำแหง ปีที่ 26 ฉบับพิเศษ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แบ่งส่วนราชการสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เป็นการภายใน). สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2559. จาก <http://hrd.obec.go.th/data/about.PDF>.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2553). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558). กรุงเทพฯ : แม็ทซ์พอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2559. จาก <http://202.143.185.24/planning/attachments/article/43/school.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 1: พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. และเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: องค์การคุรุสภา.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2554). การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่: ทางรอดหรือทางเลือก. วารสารการบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 3(3). 9-23.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ (2559). การเรียนทางไกล : การวิเคราะห์ปัจจัยทางเลือกสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของไทย สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2559 สืบค้นจาก <http://www.eduweb-stou1.com/textforedu>.
- McClelland, David C. (1973). Testing for Competence Rather Than Intelligence. *American Psychologists*. 28(1), 1-14.
- Spencer, Jr., L.M., & Spencer, S.M. (1993). *Competence at Work: Models for Superior Performance*. New York: John Wiley & Sons.